

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het interview met:

Wieberen Koopmans (geb. 24-03-1943)

Datum : 2 November 2006

Lokatie : Humanistisch Historisch Centrum, Utrecht

Onderwerp(en) : Humanistisch Vormingsonderwijs, Leerplan Humanistisch Vormingsonderwijs, PSCHVO, Humanistisch Verbond.

Duur interview : 61:17 (min/sec); deel 3

Naam / functie interviewer(s) : Bert Gasenbeek, directeur Humanistisch Historisch Centrum;

Kader/context : Dit interview is gehouden door het Humanistisch Archief / Humanistisch Historisch Centrum in het kader van het digitaliseringsproject Sprekend Humanisme.

Niveau van uitwerking : Indicatief (Globaal; tijd/onderwerp, kernzin(nen) en eventuele opmerkingen)

Dragers : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband; MP3 bestand **MP3- 194-C**.

Datum uitwerking : 17-03-2016

Uitgewerkt door : Hanneke Hoogakker

Respondent : Wieberen Rink (W.R.) Koopmans heeft gedurende ongeveer 30 jaar lang een belangrijke rol gespeeld bij het Humanistisch Vormingsonderwijs HVO. In een serie interviews vertelt hij over zijn leven, zijn werk en zijn inzet voor het HVO.

Koopmans werd op 24 maart 1943 geboren te Heerenveen. Na de gemeentelijke Mulo A te Akkrum (1955 – 1959) en de Rijksschool te Heerenveen (1959 – 1964) (volledig bevoegd onderwijzer) was hij van 1965 – 1969 plaatsvervangend hoofd van de openbare lagere school te Weesp. In die periode werd hij Junior Adviseur opbouw Tropenmuseum te Amsterdam en lid van de landelijke werkgroep Humanistisch Vormingsonderwijs in het lager onderwijs.

Van 1970 tot 1974 was hij Plaatsvervangend hoofd van de algemeen bijzondere lagere school te Bergen (NH). Van 1970-1977 volgde hij op het Humanistisch Opleidingsinstituut een opleiding voor geestelijk werk. Hij werd lid van de landelijke werkgroep Humanistisch Vormingsonderwijs in de lagere school en lid van het bestuur van het Humanistisch Opleidingsinstituut.

Van 1974 – 1979 was Koopmans als opbouwerker gedetacheerd bij het Centrum Humanistische Vorming. Daarnaast was hij als hoofd van dienst van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond verantwoordelijk voor overleg met het lokale bevoegd gezag / lokale gemeente besturen en Rijksoverheid en voor opbouw van het werkveld HVO-lager onderwijs (opleiding , begeleiding / na- en bijscholing materiaal ontwikkeling) . Tevens was hij bestuurslid van het Humanistisch Opleidingsinstituut en Secretaris van de Studiecommissie Samenwerkingsschool (Cie. Algemene School).

Van 1980 – 1999 was Koopmans bestuurslid van het landelijk bestuur Stichting Beheer HVO. Als zodanig coördineerde hij de acquisitie- activiteiten door plaatselijke en regionale werkgroepen HVO en was hij verantwoordelijk voor het instellen van beroep en bezwaar tegen besluiten van gemeentebesturen en de Rijksoverheid.

Daarnaast was hij van 1980 – 1999 tevens directeur Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs (Pedagogisch Studiecentrum HVO).

Van 1978 -1998 was hij namens het HVO bestuurslid van de onderwijskoepels Contactcentrum Bevordering Openbaar Onderwijs en de Nederlandse Algemeen Bijzondere Schoolraad (een samenwerking van bestuur, vakbonds- en ouderorganisaties).

Wieberen Koopmans is namens het HVO bestuurslid geweest van twee onderwijskoepels en de Commissie Algemene School, later de Studiecommissie Samenwerkingsschool die tot ongeveer de tachtiger jaren een samenwerkingsverband was tussen vrijzinnige protestanten, katholieken en humanisten.

In 2013 wist HVO veteraan Koopmans samen met het HHC en het Utrechts Archief een plan van staatssecretaris Sander Dekker (VVD) om te bezuinigen op het levensbeschouwelijk onderwijs op openbare basisscholen tegen te houden. Staatssecretaris Dekker wilde een eind maken aan de bekostiging van deze vorm van onderwijs. Voor de Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs (HVO) zou dat bijzonder zuur - zo niet rampzalig - zijn geweest aangezien een paar jaar daarvoor de zwaarbevochten structurele bekostiging van haar onderwijs door de toenmalige regering was gehonoreerd.

Koopmans, het HHC en het Utrechts Archief hebben onmiddellijk de handen ineen geslagen teneinde HVO directeur Nico Stuij van voldoende inhoudelijke munitie te voorzien voor diens vlammend protest. Op vrijdag 5 juli 2013 stemde de Tweede Kamer de bezuiniging van staatssecretaris Sander Dekker op het levensbeschouwelijk onderwijs op openbare basisscholen met een grote meerderheid weg. Daarmee was het schrappen van het HVO onderwijs van de baan. (Bron: zie <http://www.uvh.nl/hhc/nieuws/nieuws/schrappen-hvo-onderwijs-van-de-baan>).

Foto Wieberen Koopmans

Afbeelding op Twitteraccount Wieberen Koopman

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00:00	Levensbeschouwelijke vorming en geestelijke stromingen.	Vervolg van het antwoord op bandje 194 B. Koopmans: minister Deetman maakte in zijn reactie (1983) op de nota <i>Actieve Pluriformiteit</i> een onderscheid tussen geestelijke stromingen en humanistisch vormingsonderwijs; een onderscheid dat wij ook maakten.
01:37	Leerplan Humanistisch Vormingsonderwijs	Het Leerplan was het resultaat van 10 jaar ploeteren. In de vrijwilligersfase hebben wij het HVO al inhoudelijk ontwikkeld. Daardoor waren er in 1980 al voor alle doelgroepen handleidingen en cursusboeken. Door de Leerplan- subsidie konden wij het meer systematisch aanpakken. Vanaf 1977/1978 kregen wij al een SLO-subsidie voor het HVO. Het Leerplan paste in een tijd, waarin er meer aandacht kwam voor verschillende vormen van levensbeschouwelijk onderwijs. Met het Leerplan konden wij ook onze (jaarlijkse) subsidieaanvraag verantwoorden. Wij zetten in het Leerplan een eigen pedagogiek neer, waarin het humanisme van

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		<p>Van Praag een centrale rol in speelde. In de hiervan afgeleide postulaten hebben wij gethematiseerd in onderwerpen.</p> <p>Het Leerplan werd in april 1987 tijdens een congres, met forumdiscussie, gepresenteerd.</p>
08:19	HVO-speerpunten na 1987	<p>Via een proces van 5 jaar koppelden wij het Leerplan voortdurend terug naar het veld. Wij hebben de inzichten uit het Leerplan in de Sector Opleiding en Begeleiding laten doorwerken.</p> <p>De uitdaging was toen om vooral de regionale opleidingen verder professionaliseren.</p> <p>In die tijd gaven wij 5 a 6 cursussen, gemiddeld met 15 studenten. Maar het verloop was relatief groot.</p>
10:51	Profiel van HVO-studenten	<p>De "gemiddelde" HVO-student was meestal vrouw; 30-er of 40-er, vaak gebruik makend van tweede-kans-onderwijs; geïnteresseerd in de omgang met groepen kinderen en geïnteresseerd in de relatie humanisme en opvoeding en met een visie op mens en wereld.</p>
11:57	Niveau van de HVO-opleiding	<p>De HVO-opleiding was op HBO-niveau. In die tijd werden de kwaliteitseisen voor leraren lossen; zij hoefden niet meer per se een diploma van de pedagogische academie te hebben.</p> <p>Vrij veel HVO-studenten werden in een tijd van lerarenkrapte dan ook regulier leraar op een school.</p> <p>Ons Leerplan was toegeschreven naar HBO-niveau.</p> <p>Wij kregen van de overheid erkenning op grond van de kwaliteiten van onze afgestudeerden.</p> <p>De overheid heeft lang de kwaliteit van de vakken in het onderwijs vastgesteld. Het SLO heeft daar een toenemende rol in gekregen.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
15:38	HVO publicaties	Het boekje <i>Moet het zus, moet het zo</i> was een populaire versie van het Leerplan HVO. Wij stuurden het aan scholen, om zo de ouders te formeren over HVO. Tussen 1988 en 1991 verschenen er nog meer HVO-publicaties.
17:07	Verdere speerpunten	Het beïnvloeden van de politiek voor directe bekostiging van HVO was een verder speerpunt. In 1986 verscheen de nota <i>HVO verlangend onderwijs</i> . Hierin speelden wij in op de gebleken behoefte aan HVO. Wij pleitten voor een open, pluriforme school en het direct meten van de behoefte aan HVO of godsdienstonderwijs.
20:39	Professionalisering van het HVO	Begin jaren '90 verscheen een leerplan voor de opleiding. De inhoud van de opleiding werd vernieuwd en de stages werden verzwaard. Al vanaf het begin werden potentiële studenten gescreend. Koopmans heeft ook een beroepscode voor HVO-gevenden ontwikkeld.
22:56	Naamsverandering in Pedagogisch Studiecentrum HVO (PSCHVO)	De <i>Wet Onderwijsverzorging</i> eindigde in 1998. Het was handig om, i.v.m. de bekostiging, onze naam binnen dat cluster te houden. De verwachting was namelijk dat er een opvolger van deze wet zou komen. De naam Pedagogisch Studiecentrum zegt meer dan Stichting HVO.
24:35	Uitbreiding van het HVO naar het voortgezet onderwijs	In 1993 wil de Stichting HVO ook HVO gaan geven in het voortgezet- en beroepsonderwijs. Tevens komt er een opleiding voor 1 ^e en 2 ^e graads leraren HVO. Koopmans had hiertegen bezwaren: hij wilde juist eerst zorgen voor een goed niveau van het HVO in het primaire onderwijs, zodat erkenning en bekostiging door het Rijk zouden volgen. Ook was het niet duidelijk of de verhouding

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		<p>geestelijke stromingen en HVO in het voortgezet onderwijs wel hetzelfde was. In die tijd was er, ook onder de zuilen, discussie over de inrichting van het onderwijs. De toenmalige staatssecretaris Wallage sloot het <i>Schevenings akkoord</i> (1993). Dit hield onder andere in dat de gemeenten niet meer perse het bestuur van het openbare onderwijs hoefden te zijn.</p> <p>Het CBOO (landelijk platform voor openbaar onderwijs) heeft daar een vrij grote rol in gespeeld, vooral op het gebied van verlangend onderwijs.</p> <p>Koopmans: Tielman (toenmalige CBOO-voorzitter) heeft Wallage overtuigd dat er ook een directe meting voor HVO in het voortgezet onderwijs moest komen. Tielman wilde het project gaan leiden. Hij ging dit doen binnen zijn bijzondere leerstoel aan de Universiteit Utrecht. De stichting HVO stemde hiermee in.</p>
30:20	Opleiding "HVO-docent in het middelbaar onderwijs"	<p>Het bestuur van de stichting HVO heeft over dit project overleg gehad met het ministerie. In 1993 besloot het ministerie tot de financiering van een vierjarig project "HVO in het voortgezet onderwijs". In die periode zouden 100 studenten worden opgeleid en 100 mensen een baan vinden als HVO-docent in het onderwijs.</p> <p>De opleiding viel onder het bestuur van de stichting HVO. Respondent had hier geen directe bemoeienis mee.</p> <p>De lessen werden eens in de 14 dagen op zaterdag gegeven. Tielman werd hoofddocent, aangevuld met een medewerker studie en een regiomedewerker. Respondent vindt dat er te weinig gastdocenten werden aangetrokken. De Rijkssubsidie bedroeg fl. 1.000.000,00 voor 4 jaar.</p> <p>Hoewel zijn bijzonder hoogleraarschap beëindigd was, bleef Tielman toch in dienst van de Universiteit Utrecht, op voorwaarde dat hij zijn "salaris" zelf zou inbrengen. Er werd een soort detachingsregeling getroffen met de stichting HVO.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
38:12	De opleiding in de praktijk	<p>Ook voor deze opleiding zochten wij de mensen in het tweede-kans-onderwijs. Vooral HVO-docenten uit het primaire onderwijs stroomden door naar de nieuwe opleiding.</p> <p>UvH- studenten konden studiepunten halen via de opleiding tot HVO-docent. Een klein deel werd geworven via advertenties.</p> <p>Het aantal studenten bedroeg in het begin 20-30 per jaar, afnemend tot ongeveer 15 studenten per jaar.</p> <p>De projectleider en de directeur HVO hadden regelmatig overleg. Notities hiervan gingen naar het bestuur.</p> <p>Respondent: na 2 jaar zagen wij, dat wij niet aan de subsidievoorwaarden van het Ministerie konden voldoen: wij konden niet in vier jaar 100 mensen opleiden en 100 mensen plaatsen op scholen.</p> <p>Het Ministerie gaf nog een extra jaar subsidie. Respondent geeft aan dat het Humanistisch Vormingsonderwijs een goede naam had op het Ministerie.</p>
44:33	Problemen bij het HVO	<p>In 1996 besloot de stichting Socrates het bijzonder hoogleraarschap van de projectleider (Tielman) bij de Rijks Universiteit Utrecht niet te verlengen.</p> <p>Het bestuur van het Pedagogisch Studiecentrum ging niet in op het verzoek van de projectleider om voor hem elders een bijzondere leerstoel in te stellen.</p> <p>Ook bleek dat een deel van het projectgeld voor een ander doel gebruikt was. Dit alles gaf veel spanningen.</p>
49:16	Organisatorische veranderingen	<p>Begin jaren '90 vonden er grote organisatorische veranderingen binnen het Humanistisch Verbond plaats. Hierdoor kwam het HVO op grote afstand te staan van het van het HV.</p> <p>Respondent: wij konden niet meer via de Verbondsraad invloed uitoefenen op het hoofdbestuur. In de Verbondsraad zaten juist veel mensen van het HVO. Het HV zelf was</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		meer geestelijke verzorgingsgericht en gericht op ethische problematiek. Koopmans kon in die tijd ook niet meer de vergaderingen van het hoofdbestuur van het HV bijwonen.
54:15	Financiering van het HVO	Koopmans: het werkveld werd op 3 manieren bekostigd: de lessen HVO door de gemeenten; het Pedagogisch Studiecentrum door het Ministerie en Beheer HVO via CHV-gelden. Een voorstel uit 1994 van de staatssecretaris om subsidies voor maatschappelijk activeringswerk door confessionele organisaties af te schaffen, ging (na lobbyen door het Humanistisch Verbond) niet door. Marcel van den Broecke (voorzitter van het HV van 1995-1997) heeft toch ongeveer fl. 100.000,- op Beheer HVO bezuinigd. De functionaris van Beheer HVO werd niet ontslagen, maar kreeg de baan van Koopmans. Er volgde binnen het Humanistisch Verbond een discussie over de financiering van het HVO.
60:39		Het interview wordt beëindigd, maar respondent praat nog even door.
61:17	Einde opname	